

„Celé Slovensko počúvalo na Hlase Ameriky jeho relácie o situácii cirkvi u nás. Najúčinnnejšou formou obrany prenasledovaných bolo, ak o takých prípadoch hlásili zahraničné agentúry. Režim bol na to zvlášť citlivý. Celé Slovensko počúvalo tieto stanice a z nich boli ľudia najlepšie a okamžite informovaní. To veľmi povzbudzovalo k vedomiu spolupatričnosti.“

Ladislav Stromček, spolupracovník a tajný informátor Antona Hlinku a Hlasu Ameriky

rozhlase či nemeckých rozhlasových staníc **Deutsche Welle** a **Deutschlandfunk**. V čase kultúrneho boomeru v oblasti hudby na prelome 50. a 60. rokov malo veľký význam aj vysielenie stanice **Radio Luxemburg**, prostredníctvom ktorej sa mladá generácia zoznamovala so západnou populárnou hudbou.

RUŠENIE

Komunistický režim považoval rozhlasové vysielenie zo Západu za ideologickú diverziu a vysielenie v éteri sa stalo jedným z bojísk studenej vojny, pričom „boje“ na tomto fronte boli veľmi intenzívne. Komunistické spravodajské služby sa snažili infiltrovať redakcie rozhlasových staníc svojimi agentmi. **Zámerné rušenie rádiového signálu** bolo ďalším prejavom tohto boja z pohľadu komunistického režimu. Systém rušičiek bol vybudovaný už začiatkom 50. rokov podľa vzoru Sovietskeho zväzu. Prvé úvahy o rušení boli zaznamenané v júli 1949, kedy začalo denné vysielenie Rádia Vatikán. Počas roka 1952 boli položené základy pre systém rušenia, známeho pod pojmom „rádiová obrana“, ktorý fungoval takmer štyri desaťročia. A to napriek tomu, že pre komunistický režim bolo rušenie vysielenia západných rozhlasových staníc finančne mimoriadne nákladné. Pod vplyvom politických zmien po nástupe nového sovietskeho vedenia v roku 1985 bolo rušenie rozhlasových staníc zo

zahraničia 9. decembra 1988 na príkaz stranického vedenia v Československu ukončené. Necelý rok potom sa komunistický režim zrútil, k čomu svojou nemalou mierou prispeli aj zahraničné rozhlasové stanice.

CHCEŠ VEDIEŤ VIAC?

Odporúčané webstránky:
www.upn.gov.sk; www.enrs.eu

European Network
Remembrance
and Solidarity

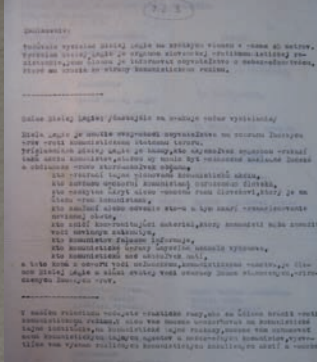
• tasr •

ZAHRAŇIČNÉ VYSIELANIE DO ČESKOSLOVENSKA V OBDOBÍ NESLOBODY

Monopol na informácie a cenzúra médií patrili medzi základné črty komunistického režimu a zároveň tvorili predpoklad na udržanie moci totalitných štruktúr. Propagandou a dezinformáciami komunistické režimy chceli vytvoriť aj idylu „socialistického raja“. Zahraničné vysielenie do Československa narúšalo tento informačný monopol a poskytovalo obyvateľom informácie, na ktoré nemal komunistický režim žiadny dosah. V konečnom dôsledku tak prispelo k pádu totalitných režimov. V koncepcii zahraničnej politiky USA predstavovalo toto vysielenie jeden z hlavných nástrojov boja proti rozpínavosti komunizmu.

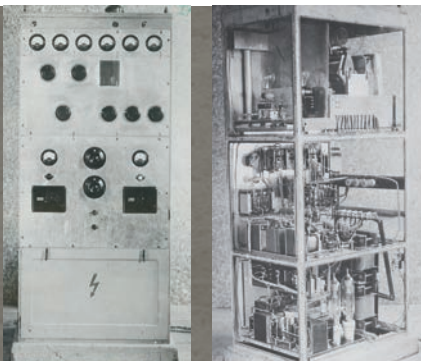
Jozef Vicen, ktorý zakladal vysielateľe Bielej légie

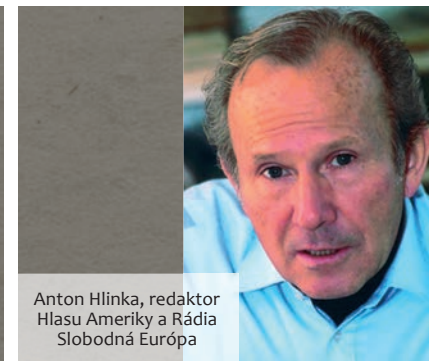
Slovenské vysielanie Vatikánskeho rozhlasu

Rádio Slobodná Európa a Hlas Ameriky predstavovali asi najznámejšie stanice prianášajúce správy zo Západu

Vysielače zahraničných rozhlasových staníc

Anton Hlinka, redaktor Hlasu Ameriky a Rádia Slobodná Európa

ZAČIATKY VYSIELANIA – ILEGÁLNE VYSIELAČKY

Počiatky zahraničného vysielania do Československa po druhej svetovej vojne predstavujú ilegálne vysielateľky, ktoré prinášali správy už krátko po roku 1945. Prvé slovenské vysielanie začalo svoju činnosť na prelome rokov 1946/1947 pod vedením Ferdinanda Ďurčanského, ktorý sa ako bývalý vrcholový predstaviteľ Slovenskej republiky 1939 – 1945 snažil aktivizovať slovenskú verejnosť v smere obnovy slovenskej štátnosti a boja proti nastupujúcemu komunistickému režimu. Vysielač bol umiestnený v dedine Salisano neďaleko Ríma a vysielal prevažne vo večerných hodinách.

Z hľadiska odporu proti komunizmu v 50. rokoch mal veľký význam ilegálny vysielateľ Biela légia, okolo ktorého sa sformovalo odbojové hnutie s rovnakým menom. Začal vysielateľ v apríli 1950 v rakúskom mestečku Ried im Innkreis, v ktorom sídlila úradovňa americkej vojenskej kontrarozviedky. I keď táto o projekte vedela a podporovala ho, vysielač bol iniciatívou slovenských exulantov v Rakúsku na čele s Jozefom Vicenom a čiastočne ho financovala aj Slovenská liga v Amerike. Vysielal s prestávkami od apríla 1950 do mája 1955. V reláciách sa zdôrazňovala túžba Slovákov po slobode, myšlienka zjednotenej Európy, ako aj usporiadanie pomeru medzi Slovákami a Čechmi na princípe rovnoprávnosti. **Vysielanie malo podporovať**

odpor proti komunistickému režimu. Ten spustil proti Bielej légii mohutnú kampaň, ktorá vyústila do série politických procesov po celom Slovensku. Ich výsledkom bolo niekoľko popráv a tvrdé tresty väzenia.

ZÁPADNÉ ROZHLASOVÉ VYSIELANIE

Okrem ilegálnych vysielateľiek sa **od konca 40. rokov etablovalo aj pravidelné rozhlasové vysielanie viacerých zahraničných rozhlasových staníc** v slovenskom jazyku. Na religióznom Slovensku mal veľký význam najmä **Vatikánsky rozhlas**, ktorý mal samostatnú slovenskú redakciu. Pravidelné denné vysielanie slovenskej redakcie sa začalo 3. júla 1949. Program sa zameriaval predovšetkým na sprístupnenie príhovorov, encyklik a inej činnosti pápeža a Svätej stolice, na informovanie o živote Slovákov v slobodnom svete, o púťach Slovákov do Ríma a mnohých dôležitých udalostiach týkajúcich sa života katolíckej cirkvi. Komunistický režim negatívne vnímal, že Vatikánsky rozhlas informoval o perzekúciách cirkvi a veriach na Slovensku a v ďalších komunistických štátoch. Vysielanie Vatikánskeho rozhlasu v slovenčine patrilo na území Slovenska v období totality medzi najpočúvanejšie, a najmä v druhej polovici 80. rokov prispelo k aktivizácii veriach.

Dňa 1. mája 1951 začala v Mníchove vysielateľ rozhlasová stanica **Rádio Slobodná Európa** (Radio Free Europe, RFE), v rámci kto-

rej pôsobila aj československá redakcia. Cieľom tejto rozhlasovej stanice bolo stať sa alternatívnym zdrojom informácií pre obyvateľstvo za železnou oponou. **Ako jediná z rozhlasových staníc bola schopná vysielateľ niekoľko hodín denne a vytvárať tak alternatívu domácim médiám.** Program bol zameraný na politický, hospodársky a kultúrny vývoj v jednotlivých komunistických štátoch. Na vysielaní sa podieľali českí a slovenskí emigranti, ktorí napriek snahám o založenie samostatnej slovenskej redakcie a neskôr aj protestom z radov slovenskej emigrácie pôsobili v jednotnej československej redakcii. I keď RFE vládě USA priamo nepodliehalo, bolo financované z časti aj spravodajskými službami a plnilo počas celej studenej vojny záujmy zahraničnej politiky tejto veľmoci v boji proti komunistickému režimu.

Okrem vyššie spomenutých rozhlasových staníc mohli poslucháči za železnou oponou zachytiť aj vysielateľ rozhlasovej stanice **Hlas Ameriky**, ktorá prinášala každodenné spravodajstvo o dianí vo svete. V 80. rokoch v redakcii pôsobil slovenský salezián Anton Hlinka, ktorý prostredníctvom tejto stanice informoval o aktivizácii náboženského života na Slovensku, vrátane podpisových akcií, významných púťí či Sviečkovej manifestácie. Z ďalších rozhlasových staníc, ktoré mohli slovenskí poslucháči naladiť, treba spomenúť slovenské vysielateľ v rámci **BBC**, **Španielsky štátny rozhlas**, **Francúzsky štátny**